

Un document românesc inedit din secolul al XVI-lea

STELIAN GH. IORDACHE

Printre puținele documente românești rămase inedite pînă astăzi se numără și cel aflat în colecția „Documente“ a Filialei Arhivelor Statului din Galați preluat în 1977 de la Margareta Carp împreună cu alte trei documente din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea referitoare la proprietățile familiei Țopa din ținutul Covurlui.

Documentul are ca suport hîrtia și este scris în semicursivă cu tuș maroniu. Starea de conservare în care se prezintă astăzi este foarte bună și cu toate că a fost pliat, indoiturile nu au împietat cu nimic asupra lizibilității sale. Totuși s-ar putea ca în primul secol de la emiterea sa o parte a suportului să se fi deteriorat deoarece contrapagina este dintr-o hîrtie mai nouă, cu filigran, lipită foarte îngrijit de prima filă. Pe verso se află însemnarea mai tîrzie ale cărei caracteristici ne fac să credem că este din secolul al XVIII-lea.

Locul, data și completarea finală, ce cuprinde intitularea și o parte din coroborare, sînt scrise probabil mai tîrziu, de aceeași persoană cu tuș negru.

Cele de mai sus și faptul că este redactat sub forma unei scrisori adresate domnului pot ridica unele semne de întrebare cu privire la autenticitatea și datarea documentului. Să vedem mai întîi de ce această mărturie are forma unui raport, fenomen mai puțin cunoscut în practica judiciară a Moldovei de la sfîrșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea.

Intr-adevăr, marea majoritate a actelor de proprietate emenate de la autoritățile teritoriale sau de la persoanele particulare, în general foști dregători, desemnate de domn să judece diverse pricini, au un formular diplomatic copiat după cel al documentelor redactate în cancelaria domnească. Ele sînt acte de sine stătătoare iar autoritățile emitente nu erau obligate să aducă la cunoștință domnului modul în care au rezolvat diversele litigii, motiv de abuzuri și în consecință apeluri repetate la instanța supremă. De aceea, puțin mai tîrziu, la jumătatea secolului al XVII-lea, Vasile Lupu îi obligă pe judecători să-l înștiințeze în scris despre modul în care sînt soluționate toate pricinile din teritoriu¹.

Dăr, anterior domniei lui Vasile Lupu au existat anumite situații în care domnii moldoveni le solicitau judecătorilor întocmirea unor rapoarte scrise, fie pentru a putea fi folosite ca acte probatorii la judecata domnească fie pentru că pe domn îl interesa rezolvarea respectivului litigiu. Este de presupus că toate mărturiile judecătorilor teritoriale redactate sub forma unor scrisori, anterioare lui Vasile Lupu sînt urmarea unor porunci, în acest sens, ale domnitorilor. Așa de exemplu, la 23 ianuarie 1619 în porunca pe care Radu Mîhnea o dă lui Ghenghea mare logofăt și Ionciul, fost staroste pentru a cerceta pricina dintre dregătorii și țirgoveții orașului Cernăuți cu feciorii lui Cracaleiu pentru un loc din hotarul țirgului Cernăuți se menționează „și cum veți afla să scrieți și să dați știre domniei mele“². Peste aproximativ doi ani, la 4 iulie 1621, Alexandru Ilișă poruncindu-le pircălabilor, șoltuzului și pîrgarilor din Cotnari să cerceteze pricina dintre călugării de la mănăstirile Aron Vodă și Calia pentru niște vii de la Cotnari la care totodată „...să scrieți o carte la domnia mea, cu pecetea țirgului și să ne

¹ V. Georgescu, *Judecata domnească în Țara Românească și Moldova, 1611—1831*, partea I, Organizarea judecătorească, vol. I, Edit. Acad. R. S. România, București, 1981, p. 47.

² *Documente privind Istoria României*, veacul XVII, A. Moldova, vol. IV, Edit. Acad. R.P.R., București, 1956, doc. 380.

dați știre domniei mele“³. După anul 1625 poruncile în acest sens, se înmulțesc. Ele provin din cancelariile aceluiași domnitori de mai sus⁴ și din cancelaria lui Miron Barnovschi⁵. Mai importantă dintre toate este cea din 25 august 1628 prin care Miron Barnovschi porunca lui Ionașco Vrabie și Pavel Roșca să cerceteze pricina dintre niște răzeși din Tulucești, și Apostol armaș pentru satul Vorniceni din ținutul Covurlui în care se face precizarea: „și cum veți afia mai cu dreptul să dați știre domniei mele“⁶. Importanța sa nu constă în expresia folosită ci în faptul că s-a păstrat și răspunsul celor doi boieri către domn. Datat la 14 septembrie 1628 raportul sau mărturia lui Ionașco Vrabie și Pavel Roșca este foarte asemănătoare cu documentul pe care ne-am propus să-l prezentăm.

Pentru a ne apropia cât mai mult de adevăr vom trata formularul diplomatic al „mărturiei“ dată de „Pană ce au fost paharnic și Adam căpitan“ raportându-l la cel al scrisorilor cu valoare probatorie adresate de instanțele teritoriale domnitorilor. Întrucât notificația, expoziția și dispoziția nu ridică nici o problemă, ele fiind comune tuturor mărturiilor de acest fel vom lua în discuție adresa, salutația, urarea finală, intitulația și semnele de validare.

Adresa și salutația formulate: „Milostive doamne să fii măria dumitale sănătos“ se reîntilnesc și în alte scrisori din epoca respectivă. Într-un document românesc emis în Piatra la 12 martie 1596 prin care preoții, șoltuzul și tirgoveții din acest țirg moldovean mărturisesc că siliștea Tătărăși aparține mănăstirii Bistrița, respectivii se adresează domnului cu aceeași formulă⁷. Uneori formula apare puțin schimbată sub forma: „Milostive și luminate doamne, să fii măria dumitale sănătos“⁸ sau, „Poftim de la milostivul Dumnăzău mării dumitale pure bune paci și sănătate, adevăr. Altă milostive doamne...“⁹ Alteori lipsește cu totul salutația, adresa fiind formulată astfel: „Milostive doamne și luminate doamne“¹⁰ sau „Milostive doamne“¹¹ sau într-o formulă mult mai complicată pe care nu are rost să o redăm aici¹².

Urarea finală este identică cu salutația. Ea se întilnește în documentul deja amintit, din 1596, sub aceeași formă și plasată după expoziție. Sub forma „Și Dumnezeu să înmulțească zilele și anii măriei domniei tale în pace, amin“ apare la 18 decembrie 1624¹³ și asemănător în scrisoarea pe care namesnicul ținutului Neamț o trimite domnului M. Barnovschi¹⁴, și în cea a boierilor care cercetează pricina satului Vorniceni la 14 septembrie 1628¹⁵. În sfârșit în mărturia din 27 decembrie 1633 cu privire la o danie făcută mănăstirii Bisericieni se folosește expresia „milostivul Domnul dentru cer să dăruească mării dumitale bună paci și sănătate în domnia măriei dumitale, adevăr“¹⁶.

Intitulația „Robii măriei tale Pană ce au fost paharnic și Adam căpitan“, spre deosebire de marea majoritate a documentelor unde face parte din protocolul inițial, este plasată după semnele de validare. Fenomenul nu este însă singular. În mărturia pentru siliștea Tătărăși a mănăstirii Bisericieni, autorii ei se intitulează „Rugătorii măriei dumitale, preoții, șoltuzul, cu toți tirgoveții de țirg de Piatra“¹⁷ iar în cea cu privire la locul de construcție a mănăstirii Secul adresată lui Rađu Mihnea „Robii și Maraciarii șoltuzul și 12 pargari și toți tirgoveții bătrâni și tineri din țirgul Neamț“¹⁸. Tot după dată apare intitulația și în

³ Ibidem, vol. I, doc. 74.

⁴ Ibidem, doc. 451 și *Documenta Romaniae Historica A. Moldova*, vol. XXI, Edit. Acad. R. S. România, București, 1969, doc. 108, 109, 113 și 289.

⁵ Ibidem, vol. XIX, doc. 52, 395 și 450.

⁶ Ibidem, doc. 402.

⁷ *Documente și însemnări românești din secolul al XVI-lea*, Edit. Acad. R. S. România, București, 1979, doc. CVI.

⁸ *D.R.H. Moldova*, vol. XIX, doc. 402.

⁹ *Ibidem*, vol. XXI, doc. 433.

¹⁰ *D.I.R.*, veacul XVII, vol. V, doc. 409.

¹¹ *Ibidem*, doc. 208.

¹² *D.R.H.* — A. Moldova, vol. XIX, doc. 14.

¹³ *D.I.R.* veacul XVII, A. Moldova, vol. V, doc. 409.

¹⁴ *D.R.H.* — A. Moldova, vol. XIX, doc. 15.

¹⁵ *Ibidem*, doc. 402.

¹⁶ *Ibidem*, vol. XXI, doc. 433.

¹⁷ *Documente și însemnări...* doc. CVI.

¹⁸ *D.I.R.*, veacul XVII, A. Moldova, vol. IV, doc. 19.

alte documente ai căror autori își spun „Sluga domniei tale Ion armașul“¹⁹, „Mai micul robu a măriei dumitale. Eu Ionașco Jora dvornic“²⁰ sau „Mai mici și de supt talpele măriei dumitale, măriei tale robi, Ionașco Vrabie de Igesti și Pavel Roșca ce-au fost pircălab“²¹.

Cit privește precizarea din final „Și le-am făcut amîndurora zapise“ ea se regăsește în documente dar în finalul expoziției la singular sau mai multe formule: „am făcut acest zăpis“, „am făcut aiastă scrisoare de mărturie“, „am făcut această carte“ sau „i-am făcut zăpis și mărturie de la noi“.

În mod firesc documentul de care ne ocupăm ar fi trebuit să fie validat în primul rînd cu pecetile emitenților așa cum se întîmplă în marea majoritate a documentelor de acest fel. Surprinzător, cele două peceti lipsesc, locul lor fiind luat de șapte amprente digitale diferite aparținînd „oamenilor buni“ ce participaseră la judecarea pricinii, deasupra cărora se află, la fiecare în parte, semnătura neautografa a posesorului scrisă cu tuș maroniu ca și textul propriu-zis. Ținînd cont de faptul că litigiul dintre Constantin Țopa și Alifana a creat trei documente identice dintre care două au intrat în posesia îmbricinaților iar altul a fost înaintat domnului s-ar putea ca cei doi judecători delegați să nu fi validat cu pecetile proprii decît raportul către domn. De altfel, „mărturia Țopii“ deci actul care a intrat în posesia lui Constantin Țopa nu a fost terminat imediat după judecarea diferendului, data și intitulajul fiind completate ulterior de pisar probabil după plecarea judecătorilor din Șerpeni.

O problemă deosebit de importantă este cea a datei la care a fost emis documentul. La sfîrșitul textului propriu-zis este trecut cu tuș negru anul 7100 = (1592). Persoanele implicate în litigiul cu privire la stăpînirea satului Șerpeni au trăit însă ceva mai tîrziu, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea ceea ce ne face să credem că cel ce a scris documentul a uitat să treacă literele care reprezentau zecile și unitățile, deci după opinia noastră data este incompletă. De aceea, pentru stabilirea cu oarecare precizie a anului de emiterie al acestei cărți de judecată, este necesară o scurtă prezentare a personajelor implicate.

Constantin Țopa armașul este fiul lui Sava iar Alifana este nepoata lui Manea Țopa. Acest Manea Țopa era pircălab de Roman între 13 decembrie 1572 și 10 mai 1573²² și staroste de Covurlui la 1 decembrie 1581²³. Într-un document din 28 martie 1599 Ieremia Movilă îi întărește lui Sava Țopovici, fost staroste mai mulți țigani cumpărați precum și alți țigani din uricele de cumpărătură pe care le-a avut socrul său Țopa, fost modelnicer de la Alexandru Lăpușeanu Ioan voievod, Iancu Sasul, Petru Șchiopul și de la Aron Tiranul, țigani pe care socrul său Țopa îi cumpărase de la Nicșul Muntean, fost șoimar²⁴. Deci, Sava Țopa este ginerele lui Manea Țopa care mai trăia încă în perioada septembrie 1591 — iunie 1592 în timpul domniei lui Aron Tiranul. În documentul nostru însă are calitatea de „strămoș“ al Alifanei, de înaintaș răposat, ceea ce exclude posibilitatea redactării sale în anul 1592. Același Manea Țopa a avut cel puțin două fiice, Parasca amintită într-un zăpis de vînzare din 24 noiembrie 1646 în calitate de mamă a Paiaghiei²⁵ și Cristina consemnată la 9 iunie 1632 în calitate de vînzătoare, anterior acestei date, a părții Țopei din satul Făurari din ținutul Tutova²⁶. Sava Țopa a fost și mai era căsătorit la 1599 cu una din fiicele lui Manea Țopa cu care nu a avut nici un copil. După această dată Sava Țopa rămîne văduv iar proprietățile pe care i le adusese soția sa revin de drept rudelor celor mai apropiate ale acesteia. În ceea ce privește satul Șerpeni în care familia Țopa stăpînea trei sferturi se pare că el a rămas în continuare în administrarea lui Sava Țopa care a cumpărat, așa cum reiese din document, și a patra parte după ce s-a căsătorit cu Casandra.

Din a doua căsătorie Sava Țopa are doi copii, Constantin și Ionașcu, născuți după anul 1600.

¹⁹ *Ibidem*, vol. II, doc. 409 cu data 18 decembrie 1624.

²⁰ *D.R.H.* — A. Moldova, vol. XIX, doc. 344 cu data 16 aprilie 1628.

²¹ *Ibidem*, doc. 402 cu data 14 septembrie 1628.

²² N. Stoicescu, *Lista marilor dregători moldoveni (1384—1711)*, în „Anuarul Institutului de istorie și arheologie A. D. Xenopol“ din Iași, VIII, 1971, p. 413.

²³ *D.I.R.*, veacul XVI, A. Moldova, vol. III, doc. 178.

²⁴ *Ibidem*, vol. IV, doc. 312.

²⁵ Arh. St. Galați, colecția „Documente“ XXXII/3.

²⁶ *D.R.H.* — A. Moldova, vol. XXI, doc. 115.

Prima consemnare a lui Constantin Țopa este cea din documentul pe care îl prezentăm aici unde el are calitatea de armaș. În 1646 când cumpără de la Palaghia, fiica Parascăi, nepoata lui Manea Țopa, jumătate din Balintești²⁷, sat învecinat cu Șergani ca și în 1647²⁸, Constantin Țopa este fost armaș.

Ca urmare, „mărturia Țopii“ a fost scrisă anterior anului 1646 când Constantin Țopa mai era încă armaș. Pentru a putea îndeplini această funcție el trebuia însă să fie un bărbat matur, motiv pentru care același document nu putea fi scris anterior anului 1625. Pe de altă parte, în hrisovul din 1696 prin care Antioh Cantemir le întărește lui „Mihalache Țopa, feciorul lui Ionasco Țopa ce au fost armaș, nepotul Savei Țopii ce au fost clucer mare și lui Constantin, feciorul lui Constantin Țopa ce au fost armaș“ proprietățile lor, între „ispisocul“ pentru Șerpeni amintit primul și zăpislul pentru Balintești din 1646 mai sînt consemnate alte două documente de proprietate²⁹. Dacă înscrisurile ar fi fost prezentate cronologic, cum este firesc, data de emitere a documentului aici în discuție ar putea fi cu câțiva ani anterioară anului 1646.

Prima consemnare a lui Pană datează de la 29 martie 1625 când în calitatea de pîrcălab de Galați este martor la vînzarea unei jumătăți din satul Șendreni³⁰. La 8 septembrie 1632 este paharnic³¹ iar între 15 decembrie 1633 și 15 martie 1634 este mare paharnic³². În anii 1636³³ și 1641³⁴ este din nou paharnic pentru ca în 1642 să apară într-un hrisov de la Vasile Lupu cu titulatura de „fost mare paharnic“³⁵ după care în anul 1646 este numit din nou paharnic³⁶. După moartea sa survenită în jurul anului 1650, urmașul său Andronic Pană este numit cînd fiul lui Pană paharnicul³⁷, cînd al lui Panu fost mare paharnic³⁸. Această alternanță a titlului pe care îl nota Pană ne îngreunează și mai mult sarcina. Singura certitudine este faptul că el nu a putut fi mare paharnic decît anterior lui Vasile Lupu, deoarece în timpul acestuia respectiva funcție a deținut-o George Coci, fratele domnului³⁹. Documentul din 1695 îl consemnează pe Pană cu calitățile de „fost paharnic“ și împreună cu Vasile Adam „ce au fost căpitan, pîrcălabi de Covurlui“⁴⁰. Deci persoanele care judecă pricina dintre Constantin Țopa și Alifana, reprezintă instanța teritorială de judecată, cea a pîrcălabiei care, începînd din secolul al XVII-lea joacă un rol tot mai activ în justiția feudală⁴¹. Concomitent cu acest fenomen are loc scăderea importanței militare a acestor instituții, ceea ce duce la micșorarea valorii sociale a funcției de pîrcălab, motiv pentru care unii dintre ei nici nu își mai spun astfel ci se definesc prin titlul dregătoriei avute anterior⁴². Aceasta poate fi și situația lui Pană în cazul căruia „ce au fost paharnic“, poate eventual să însemne și fost mare paharnic. Într-adevăr, este greu de presupus că într-un act emanat de la el însuși, Pană s-ar putea numi cu un titlu mai mic decît cel pe care îl avusese efectiv. Un astfel de exemplu este cazul în care Pană se adresa însuși domnului care îl schimbasesc din dregătoria de mare paharnic numindu-l într-o funcție mai mică, aceea de pîrcălab al ținutului Covurlui. Pe de altă parte, singurul care îl numește pe Pană în anul

²⁷ Arh. St. Galați, colecția „Documente“, XXXII/3.

²⁸ Arh. St. București, Documente istorice, IX, 177, f. 14.

²⁹ Arh. St. Galați, colecția „Documente“ XXXII/4.

³⁰ D.I.R. veacul XVII, A. Moldova, vol. V, doc. 441.

³¹ D.R.H. — A. Moldova, vol. XXI, doc. 388.

³² N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 419.

³³ *Catalogul documentelor moldovenesti din Arhiva Istorică Centrală a Statului*, vol. II, București, 1959, doc. 1176 și Supliment II, doc. 556.

³⁴ *Ibidem*, doc. 1516.

³⁵ *Ibidem*, doc. 1581.

³⁶ *Ibidem*, doc. 1886.

³⁷ *Ibidem*, vol. IV, doc. 386.

³⁸ *Ibidem*, vol. IV, doc. 462.

³⁹ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 419.

⁴⁰ Arh. St. Galați, colecția „Documente“, XXXII, doc. 4.

⁴¹ N. Grigoraș, *Instituțiile feudale din Moldova I. Organizarea de stat pînă la mijlocul sec. al XVIII-lea*, Edit. Acad. R. S. România, București, 1971, p. 287.

⁴² N. Stoicescu, *Sfatul domnesc și marii dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV—VII)*, Edit. Acad. R. S. România, București, 1958, p. 210.

1642 fost mare paharnic este Vasile Lupu⁴³. În anul 1636 Pană apare din nou cu calitatea de „paharnic”,⁴⁴ probabil al II-lea, ceea ce ne face să credem că funcția de pircălab de Covurlui a îndeplinit-o între anii 1634—1636.

În ceea ce-l privește pe Adam căpitan trebuie să menționăm încă de la început că acesta nu este Moviliță Adam înaintașul direct al familiei Adameștilor, întemeietorii ai mănăstirii Adam din codrul Ghenghiu⁴⁵, ci fratele acestuia Vasilie sau Vasilache Adam. Hrisovul de la Antioh Cantemir din 1696 îl numește „Vasilache Adam ce au fost căpitan” alături de Pană, pircălab de Covurlui⁴⁶. La prima vedere am fi tentați să credem că respectivul document transpune realități contemporane într-o epocă mai veche deoarece unul dintre fii lui Moviliță Adam purta numele de Vasile și era ca și tatăl său căpitan⁴⁷. Într-un document considerat fals și datat 1633 după octombrie-noiembrie apare un Adam iuzbașa⁴⁸. Coroborat cu documentul din 1 septembrie 1681 în care la alegerea satelor feciorilor lui Adam căpitan (Vasile și Dabița) acestora le revine printre altele și satul Vitezești din care un bătrîn le fusesse dăruit de Vasile iuzbașa și alții din „seminția lor”⁴⁹, ajungem în mod firesc la Vasile Adam iuzbașa care trăiește în prima jumătate a secolului al XVII-lea.

În ceea ce privește celelalte personaje menționate, apare un „Grigore Neertatul”⁵⁰ într-un document considerat fals și datat 10 ianuarie 1632. La 8 martie 1633 este consemnat Cazacul, ginerele lui Nechita, martor la vânzarea satului Tuluțești⁵¹ iar în alte două documente din 1640—1650 și 1652 apare un Frățian din Orzăști⁵².

Așadar, considerăm că documentul aici în discuție poate fi datat în timpul domniei lui Vasile Lupu, și anume la începutul acesteia, atunci cînd Andronic Pană a îndeplinit funcția de pircălab de Covurlui, probabil între anii 1634—1636.

Documentul este important din punct de vedere istoric din mai multe considerente. În primul rînd, dezvăluirea uneia dintre modalitățile în care se făceau judecățile în prima jumătate a secolului al XVII-lea care contribuie la îmbogățirea informațiilor cu privire la instituțiile judecătorești din acea perioadă. Menționarea satelor Șarpeni, Poienești, Ciocinaști, Tepatori, Orăști și Virlezi, dintre care unele au dispărut sau ființează actualmente sub un alt nume, dă posibilitatea unor reconsiderări în ceea ce privește demografia părții de nord a ținutului Covurlui în prima jumătate a secolului al XVII-lea. În sfîrșit, prin numele de persoane pe care le furnizează, documentul reprezintă o sursă de informații pentru studiile de genealogie.

(1634—1636) Șerpeni. Pană fost paharnic și Adam căpitan judecă plicina dintre Constantin Țopa, armașul și Alifana pentru satul Șarpeni.

Milostive doamne¹ să fii măriia dumitale sănătos². Facem stire³ mării dumitale pentru rîndul⁴ Țopii armașului precum⁵ au vînit cu cinstita carte a⁶

⁴³ *Catalogul documentelor moldovenesti...* vol. II, doc. 1481.

⁴⁴ *Ibidem*, doc. 1176.

⁴⁵ *Ibidem*, doc. 2262.

⁴⁶ Arh. St. Galați, colecția „Documente”, XXXII, doc. 4.

⁴⁷ *Catalogul documentelor moldovenesti...* Supliment, nr. 703; *Ibidem*, III, nr. 117, 774, 1093, 1997.

⁴⁸ D.R.H. — A. Moldova, XXI, doc. E.

⁴⁹ *Catalogul documentelor moldovenesti...* vol. IV, nr. 661.

⁵⁰ D.R.H. — A. Moldova, vol. XXI — doc. I.

⁵¹ *Ibidem*, doc. 308.

⁵² *Catalogul documentelor moldovenesti...* vol. II, doc. 1479 și 2260.

¹ Scris до мнѣ

² Scris съмъжтос

³ Scris шре

⁴ Scris рънава

⁵ Scris пнум

⁶ Scris карте

mării tale pentru un sat anume Șărpeni⁷ să-i giudecăm⁸ cu Alifana și să le alegem⁹ cu oamenii¹⁰ buni precum Constantin Țopa, armașul au cumpărat tată-său Sava Țopa¹¹, iar Alifana¹² au zis precum au avut ca¹³ moșia de la Manea Țopa strămoșul ei, deci danii de la Stanca, strănepoata lui Murgu.

Deci am strâns oamenii den sus și den gios¹⁴. Deci așa¹⁵ au dat samă¹⁶ precum ei au apucat de la părinții¹⁷ lor precum au ținut Sava Țopa cu giupăneasa lui cu Costanda iar cu moșia¹⁸ Alifanei. Iar Alifana au arătat și un zapis de la Alixandru Vodă precum au dat danii Stanca strănepoata¹⁹ lui Defan²⁰ lui Ion Murgu de Cioinasti. Și oameni nu să află să știi de aci danii. Iar iste oameni anume Vasilie snu Frățăman au dat samă²¹ precum au avut moșii lor ocină²² în Șărpeni²³. Și așa au auzit de tată-său de Frățăman precum au vindut-o Savii Țopii și giupăneasăi lui Costandei moșăi²⁴ Alifanei. Așa au dat samă și Ghiorghii snu Brasău precum au dat samă tată-său Brașău²⁵, precum au cumpărat Sava Țopa. Așe au dat samă Vlăsicae precum au auzit de bărbatul său de Vlasie precum au vindut moșii lor Savii Țopii. Iar Gligorii Neertatul și Tănasi și Căzacu de Poinești și alți oameni, precum au apucat ei ținind Sava Țopa și cu giupăneasa lui Costache moșia Alifanii.

Deci așe au socotit²⁶ precum să ții Alifana trei părți²⁷ iar²⁸ Țopa²⁹ a patra parte căci Țopa au făcut cu altă³⁰ giupăneasă. Iar Alifana³¹ să ții partea moșă sa³² și den giumătate³³ de sat den partea Savei Țopei giumătate. Așa au dat samă acești oameni³⁴ cu sufletele lor. Iar noi am socotit să ții Țopa a patra parte den sat iar Alifana să ții trei părți.

7 Scris Шърпѣни

8 Scris Цю дѣвѣм

9 Scris ала ѹем

10 Scris ѡмѣни

11 Scris цѡпѡ

12 Scris алифанна

13 Scris ж

14 Scris Цѡсе

15 Scris ацѣ

16 Scris самѣ

17 Scris пѣрницѣ

18 Scris моашѣ

19 Scris стрѣнепоатѣ

20 Scris дефан

21 Scris самѣ

22 Scris ѡцинѣ

23 Scris Шърпѣни

24 Scris мошѣ

25 Scris брашѣ

26 Scris сокѡтитѣ

27 Scris пѣриѣ

28 Scris ар

29 Scris цѡпѡпѡ

30 Scris алаѣ

31 Scris алифанна

32 Scris мошѣѣ

33 Scris Цюмѣтѣте

34 Scris ѡамѣн

Și au fost mulți oameni buni anume : Pojoga³⁵ vat. și Stratul hot. și Trifăilă văt. și Onodreiu și Vasilie și Grozav³⁶ de Vârlezi și Gavril de Osăști și Stratul snu Neertatul și Vasilie de Țopători³⁷ și mulți oameni buni megiiși. Și pentru mai mare credință s-au pus degetele și iscăliturile.

Deci noi precum am aflat cu acești oameni buni facem știre mării dumitale. Să fii măriia dumitale sănătos. OXC *amin*.

U Șerpeni vlt

Vasilie

Gheorghie

Vlăsiiian

Neertatul

Stratul hot.

Căzacul

Pojoga

+ Robii mării tale Pană ce au fost păharnic și Adam căpitan, dăm știre mării dumitale. Și le-am făcut amândoror zapise precum au dat samă oamenii buni.

Pe contrapagină verso însemnare din secolul al XVIII-lea.

+ Mărturia Țopi de la Andronic Pană și de la Vasilica Adam pentru Șerpeni de la Covurlui de pe apa Chinejii — 7100 —

Arh. St. Galați, colecția „Documente“, XXXII/2, Original, lb. română, hîrtie (30,7 × 19), scriere semicursivă, cerneală maro și neagră, șapte amprente digitale.

³⁵ Scris *пожоуга*

³⁶ Scris *грозав*

³⁷ Scris *цельтоури*